

feiten
en
meningen
uit
de
media-
wereld

WIM SCHAMP
WIM VAN DER BIESEN

Als het van JIMMY GOLDSMITH, de tumultueuze eigenaar van het Franse weekblad L'Express, afhangt, komen premiejagers in de journalistiek in de komende jaren aan hun trekken. Goldsmith maakte onlangs bekend dat hij jaarlijks een prijs uitlooft van meer dan 3,5 miljoen BF voor de beste journalistieke bijdrage over de SUBVERSIE IN DE MEDIA.

'Dat zou de pers moeten aanmoedigen om zichzelf wat uit te mesten', zo schreef Goldsmith aan de Engelse Times. 'In Groot-Brittannië krijgen de dagbladuitgevers telkens opnieuw te horen dat zij zich te pas en te onpas mengen in het werk van hun redacties. Men zwijgt echter als vermoord over de inmenging van VREEMDE MOGENDHEDEN bij de kranten. Zoveel is zeker dat nochtans heel wat journalisten door hen betaald worden'.

Wie die 'vreemde mogendheden' zijn, laat Goldsmith in het midden, maar één naam wil hij alvast noemen: de Lybische kolonel Kadhafi.

In het Italiaanse Siena was er dit jaar veel herrie rond de toekenning van de gerenommeerde PRIX ITALIA. Het TV-aanbod was kwalitatief ondermaats zodat het er oorspronkelijk naar uit zag dat bepaalde prijzen niet zouden toegekend worden. De Prix Italia voor radiodocumentaires werd behaald door een productie van de Poolse radio «Poolse zomer», een reportage over Gdansk 1980. De persprijs in deze sector ging naar de Spaanse radio voor het klankbeeld «23 februari», een montage van de live-uitzending over de bezetting van het Spaanse parlement op die dag. Radio France verwierf de muzikale prijs met «De macht van Hermes» en de ARD radio behaalde de hoorspelprijs met «Intensive Care».

«The day after Trinity» van het Amerikaanse PBS-station over de vader van de atoombom Oppenheimer behaalde de prix-Italia in de sector TV-documentaires. De toekenning van een prijs aan het Zweedse TV-spel «Jackpot» werd fel betwist.

In tegenstelling tot de meeste andere Europese landen is het DUITSE BIOSCOOPBEZOEK in 1980 fel toegenomen. Het aantal bioscopen liep dit

jaar op tot 3.354, wat 158 meer is dan in 1979. Het bezoekersaantal evolueerde met 1,3 % tot 143 miljoen.

•
Het KIJKVOLUME voor de B.R.T. stijgt voortdurend.

Tijdens het tweede kwartaal (april-mei-juni) van 1981 werd 64,50 % van de kijktijd aan de beide B.R.T.-zenders besteed. In 1980 was dit nog 62,50 %. Tijdens dezelfde periode daalde het kijkvolume voor de Nederlandse zenders van 23,50 % tot 20,20 %.

Tussen januari en juni 1981 was DALLAS de absolute topper (2.080.297 kijkers op 11 juni 1981), onmiddellijk gevolgd door Arnold, de Weerman, het Nieuws en het Eurovisie-Songfestival vanuit Dublin.

•
Onder de titel M.E.P. (= "Maatschappelijk Educatieve Publikatie") verscheen op 22 oktober 1981 het eerste nummer van een soort Vlaamse tegenhanger van het succesrijke franstalig satirisch weekblad PAN. Het verschijnt om de veertien dagen en men betaalt 5 Bfr. voor vier pagina's. De auteur Henri Floris Jaspers en de cartoonisten Jan en Joke behoren tot de medewerkers.

•
Op een congres van de Internationale Federatie van Dagbladuitgevers (FIEJ) te Genève zei Elisabeth NOELLE-NEUMANN, directrice van het "Institut für Demoskopie" te Allensbach (West-Duitsland), dat de krant zich hoofdzakelijk tot de linkerhelft van de hersenen wendt, terwijl de televisie vooral de rechterhelft aanspreekt. Volgens de zgn. "twee-hemisferentheorie" wordt de linkerhelft van onze hersenen als het overwegend rationele gedeelte beschouwd. Hier wordt het woordmateriaal dan ook in een logische vorm verwerkt. De rechterhelft integendeel houdt zich specifiek bezig met het opnemen en verwerken van beeldmateriaal. Hieruit volgt, aldus Noelle-Neumann, dat het hersenonderzoek grote betekenis heeft gekregen voor uitgevers en redacteurs.

Uit een enquête die werd uitgevoerd door de studiedienst van de Unie van de Belgische Adverteerders is gebleken dat de uitgaven voor RECLAME in de GESCHREVEN PERS in 1980 met 5,80 % waren gestegen in vergelijking met 1979. In totaal ontving de pers 7.262,8 miljoen Bfr. aan reclamegelden. Van deze som ging 2.787,7 miljoen of 38 % naar de dagbladen, 1.584,5 miljoen naar de zgn. familiebladen en 1.451,2 miljoen naar de vrouwenbladen.

Wat de economische sectoren betreft, komt vervoer en toerisme op de eerste plaats (22,42 %), gevolgd door de dienstensector (19,79 %), woning-inrichting en -onderhoud (11,32 %), voeding (11,02 %), cultuur en ontspanning (7,2 %), drank (7,06 %) enz.

Het weekblad KNACK bestaat sinds de voorbije oktobermaand 10 JAAR. Knack werd in 1971 gesticht door Willy De Nolf, voorzitter van de raad van beheer van de uitgevergroep ROULARTA. De rendabiliteit van wettelijk verschijnende magazines elders ter wereld en het onmiskenbaar gat in de Vlaamse weekbladmarkt noopten de initiatiefnemers tot de oprichting van Knack. Het heeft de uitgeverij — achteraf beschouwd — geen windeieren gelegd, getuige de indrukwekkende expansie en activiteit die Roularta in de zeventiger jaren kenmerkte. Stichter Willy De Nolf heeft dit tienjarig bestaan niet meer mogen beleven. Hij overleed op 6 oktober 1981.

Op de Antwerpse boekenbeurs (begin november 1981) werd het eerste nummer van "DE NIEUWE BOEKENKRANT" voorgesteld, een nieuw maandblad dat volledig aan de boekenactualiteit gewijd is. In opdracht van de uitgeverij Roularta werd het opgericht door Mark GRAMMENS, stichter en gewezen hoofdredacteur van "De Nieuwe" en van het "Tijdschrift voor Diplomatie". Grammens blijft ondertussen verder meewerken aan het economische magazine "Trends", eveneens een Roularta-uitgave.

Het beroep van het weekblad POUR tegen het vonnis van de correctionele rechtbank van Brussel, waarbij het blad een veroordeling opliep wegens 'heling van vertrouwelijke documenten' werd niet aanvaard. Pour had vroeger op het jaar enkele copieën van Interpol-telexen gepubliceerd waaruit bleek dat de politierechercheurs ook belangstelling toonden voor 'misdrijven' met een politiek karakter. Zowel de Belgische wetgeving als de internationale conventie van Interpol verbieden soortgelijke opsporingspraktijken.

In persmiddens maakt men zich zorgen over de motieven waarmee beide vonnissen omkleed zijn. Volgens een woordvoerdster van de Algemene Vereniging van Beroepsjournalisten van België komt er een stuk PERSVRIJHEID in het gedrang als journalisten (en hun respectieve uitgevers) niet langer gedekt zijn wanneer zij bewijsstukken met een vertrouwelijk karakter aanvoeren ter staving van hun informatie. Met het arrest van het Hof van Beroep krijgt immers elke potentiële 'benadeelde' een juridisch instrument in handen om al te nieuwsgierige kranten voor de rechtbank te laten veroordelen. Collega-journalisten van andere bladen wilden tijdens het eerste proces getuigen dat ook zij geregeld gebruik maken van vertrouwelijke stukken die hen langs een gunstige wind bereiken, maar de rechter stond hun getuigenis niet toe.

In een ander proces werd het dagblad DE MORGEN veroordeeld tot het betalen van 25.000 F schadevergoeding aan de Zaïrese president MOBUTU. Twee jaar geleden maakte De Morgen melding van berichten als zou Mobutu 'ongeneeslijk ziek' zijn. Voor de burgerlijke rechtbank van Gent eisen Mobutu's advocaten eerherstel ter waarde van een half miljoen BF. Als repliek las de verdediging o.a. een stukje voor uit de Zaïrese partijkrant Elima van eind 1979: Elima verdacht Sovjetleider Brezjnev er namelijk van al een tijdje dood en begraven te zijn...

Bij hoofdredacteur Mortier en uitgever

Dupuis van het weekblad HUMO lag op 10 december een dagvaarding in de bus vanwege SPEKPATER Werenfried van Straaten. Humo had de dag voordien het eerste deel gepubliceerd van 'Het Spekater-schandaal', een artikelenreeks waarin over het privéleven en de politieke connecties van de pater werd uitgeweid. De advocaat van de Spekater vroeg aan de rechter in kortgeding een onmiddellijk verschijningsverbod voor verdere afleveringen uit deze reeks, een eis die de rechter niet inwilligde. Humo drukte intussen wel een recht van antwoord af, maar zal zich op een latere datum en voor dezelfde feiten moeten verweren tegen de beschuldiging van laster en eerroof. Hoofdredacteur Guy Mortier maakt zich sterk dat de aanklacht op de agenda van het Assisenhof komt, de aangewezen gerechtelijke instantie voor de behandeling van persmisdrijven.

Begin november 1981 werd Luc TESSENS, oudstudent van het Centrum voor Communicatiewetenschappen (K.U.Leuven), benoemd tot secretaris-generaal van de NATIONALE FEDERATIE DER INFORMATIEWEEKBLADEN (N.F.I.W.). Sinds 1 oktober 1980 was hij reeds secretaris van dezelfde instelling. De Nationale Federatie van de Informatieweekbladen is een patronale organisatie die de belangen van de weekbladuitgevers verdedigt en op dit ogenblik 45 weekbladtitels groepeert.

Op 3 november 1981 was het feestvieren bij de GAZET VAN ANTWERPEN, die er nu NEGENTIG JAAR heeft opzitten. De Gazet van Antwerpen werd opgericht in 1891, het jaar van de pauselijke encyclicle Rerum Novarum. Net zoals de ACW-krant Het Volk putte zij haar inspiratie uit dit pauselijk schrijven. Hoofdredacteur Louis Meerts herinnerde eraan dat zijn blad 'doorheen de beroerde omstandigheden die de 20ste eeuw hebben gekenmerkt', nooit zijn christelijk, sociaal en Vlaams karakter heeft verloochend. Even belangrijk bleek de zin voor de fundamentele waarden uit het traditioneel erfgoed: een 'grote eerbied voor de menselijke waardigheid en het menselijk leven, (...) een grote bekom-

mernis om het waardevolle uit het verleden niet te laten teloorgaan, en een intense bezorgdheid ook voor de democratische vrijheden, die zowel naar binnen als naar buitenuit moeten worden beschermd'.

Het regeerakkoord van het christen-democratisch-liberaal kabinet-Martens V bevat een belangrijke passage i.v.m. het DOORBREKEN van het B.R.T.-MONOPOLIE: "Op het vlak van radio en televisie, zal de regering in het raam van haar bevoegdheden, in overleg met de gemeenschappen en met de geschreven pers, maatregelen nemen opdat het feitelijk monopolie vervangen zou worden door het stelsel van mededinging".

Hoe het B.R.T.-monopolie concreet zal doorbroken worden, staat nog niet vast. Hierover doen allerlei geruchten de ronde. Sommigen spreken van een grotere liberalisering van de vrije radio's of van het uitzenden van eigen programma's door de kabelmaatschappijen. Anderen zien meer heil in een ernstige uitbreiding van de gastprogramma's, terwijl er ook duidelijk stemmen opgaan voor de oprichting van een commerciële zender naast de B.R.T.

Bij dit (eventueel) doorbreken van het omroepmonopolie had Kijker in "Volksmacht" (20 november 1981) volgende commentaar:

"....voor goede of betere programma's heeft de brave kijker aan dergelijk doorbreken geen enkele, maar dan ook geen enkele boodschap. De kijker heeft er niets aan en om hem is het ook niet begonnen. Het gaat enkel om belangen van mensen, bankrekeningen en politieke partijen. Programma's zijn in die dingen van tweede, zonet derde orde".

Op 21 november 1981 verscheen een ministerieel besluit dat toestemming verleende om de TOEGANGSPRIJZEN VOOR BIOSCOOPZALEN te verhogen. De maximumprijs mag sindsdien 140 Bfr. bedragen.

'Waar kijken de Belgen naar?' is een nieuwe bijdrage van het weekblad Spectator, gewijd aan het KIJK- EN

LEESGEDRAG van Belgen en Nederlanders. Rekening houdend met de voortschrijdende bekabeling van het Belgisch grondgebied en de 'doorbraak' van het Luxemburgse TV-station RTL, is zo'n rapport uiteraard op zijn plaats.

Men zwijge dan nog van de etherreclameplannen van de vorige regering en de meer recent geuite intentie om het feitelijk uitzendmonopolie van de BRT en de RTBF te doorbreken.

Uit de kijk- en luisterstatistieken van onze omroepen blijkt dat de VLAAMSE TELEVISIE het best standhoudt tegenover de buitenlandse concurrentie. De BRT trok in 1980 62,5% der Vlaamse kijkers aan, terwijl 34% naar buitenlandse programma's keek (overwegend op Ned. 1 en 2). Voor de RTBF zijn de cijfers minder vleiend: franstaligen stemmen meer af op de Franse netten (38%) en op RTL (toch 'slechts' 16%) dan op hun eigen zender (46%).

ONTSPANNING en entertainment blijven het hoofdmotief voor de TV-consument. In de top-tien der meest bekeken programma's van 1980 (BRT 1) vindt men naast Dubbel Dobbel (nummer één), Ontsnappingsroute, Paradijsvogels en het Eurosongfestival alleen nog het weerpraatje van Armand Pien. Als Vlaamse kijkers op Nederland afstemmen, is dat hoofdzakelijk om de Herdershond, Columbo en Flip Fluitketel aan het werk te zien.

Met zijn eerder educatief en informatief programmapakket is de RTBF een gemakkelijke prooi voor de Luxemburgse en Franse kapers.

Het TV-nieuws van half acht ondervindt daar weinig hinder van, maar na acht uur zoeken de Waalse kijkers in dichte drommen hun vertier bij buitenlands amusement.

Op 8 december 1981 werd te Brussel de tweede EUROPESE CONCENTRATRIJS voor Communicatiewetenschappen uitgereikt. Zoals twee jaar geleden, bij de eerste toekenning, be kroonde de jury twee laureaten ex aequo, nl. de heer Lawrence J. Jorgenson (K.U. Leuven) voor z'n werk "The Freedom of the Press and the Right to Information" en de heer Guido Ros (R.U. Gent) voor zijn werk "De pers van de Duitse radicale en communistische emigranten te Parijs en te Brussel in de jaren 1844-1849". Zij ontvin-

gen ieder een kunstwerk en 50.000 Bfr.. Vijf andere deelnemers kregen een eervolle vermelding.

De inzendingen kwamen uit acht universiteiten van vier Europese landen.

Bij het Franse dagblad LIBERATION is de interne bedrijfshervorming nu (definitief?) voltooid. Via een geheime stemming gaf het personeel (144 man sterk) zijn fiat aan het voorstel van de directie om ondermeer vanaf 1 januari 82 ADVERTENTIES op te nemen in de krant (ten belope van maximum 3 bladzijden per dag) en af te stappen van het in voege zijnde egalitair LOONSTELSEL. Aan het principe dat het blad eigendom blijft van hen die het vervaardigen, wordt niet getornd, al sluiten de zaakvoerders 'minderheidsparticipaties van buitenaf' niet uit.

Libération, dat de jaren zeventig inging als het lijfblad der Franse achtentzestigsters, maar in mei 81 onvoorwaardelijk partij koos voor François Mitterrand en de Parti Socialiste, neemt daarmee voorgoed afscheid van een bepaald 'gauchisme' dat zijn kolommen gedurende jaren doordrong. Directeur-uitgever Serge July kijkt met optimisme de toekomst in: als de krant zich voort ontwikkelt tot een journalistiek goed gemaakt produkt, dat tevens informatie op niveau verschaft, volgt de financiële rendabiliteit vanzelf. De eerste tekenen zijn gunstig: de huidige oplage ligt meer dan één derde hoger dan die van vorig jaar.

De partijkrant van de Franse kommunisten, L'HUMANITE is daarentegen zwaar ziek. Het aantal overkochte exemplaren neemt met de dag toe en van de 700.000 partijleden heeft het overgrote deel het eerder begrepen op kranten als France-Soir of Ouest-France. Enigszins contradictorisch met de sociale fundamenteën van het eigen partijprogramma besloten de verantwoordelijken in het najaar van 1981 een ver gaande kostenrationalisatie door te voeren. Zestien journalisten en bedienden kregen een AFDANKINGSBRIEF, met de toezegging 'geherklasseerd' te zullen worden in andere organen van de partij. De

meesten van hen weigerden deze overplaatsing (er was o.a. nieuw werk voorzien in de overzeese koloniën!) en maken nu aanspraak op de wettelijke ontslagvergoedingen.

Aan de afvloeiingsoperatie kleeft nog een politiek tintje: de helft van de afgedankten tekende eertijds een petitie tegen de uitsluiting uit de partij van de oprichters van 'Rencontres Communistes', een oppositionele groep die het niet eens is met de lijn van partijleider Marchais. In een reactie gaf Roland Leroy, directeur van L'Humanité, blijk van misprijzen voor het gedrag van zijn ex-werknemers, die er volgens hem op uit zijn 'geld te ontfutselen aan de krant en de partij onder het voorwendsel van schadevergoeding'.

DE NIEUWE LINIE blijft, zo leek het er in oktober van vorig jaar nog naar uit te zien. Via het Bedrijfsfonds voor de Pers kwam in extremis een overbruggingskrediet tot stand van circa 3 miljoen BF. Daarmee hoopte De Nieuwe Linie rond te komen tot het einde van 1981 en tevens haar onmisbaarheid op de weekbladmarkt te bewijzen.

Eind november was de stemming anders. De raad van beheer nam unaniem een voorstel van directeur-uitgever Henk-Jan Kuypers over, dat luidde: STOPPEN! Verder gaan was volgens de uitgever 'niet langer verantwoord op basis van de omstandigheden'. Tegenover een lichte stijging van de losse nummerverkoop in de tweede helft van 1981 stond een verdere afkalking van het abonnementenbestand. Met 4.500 verkochte exemplaren hoefde men zich ook geen illusies te maken over een mogelijke toename van de advertentieinkomsten.

In het nummer van 18 december maakte hoofdredacteur Gerard van den Boomen bekend dat De Nieuwe Linie 'op de valreep' TOCH DOORGAAT. Aan de basis van deze onverwachte beslissing ligt een juridisch 'truukje': het blad werd verkocht aan een nieuwe eigenaar (Lumen BV uit Hilversum), die voor de aflossing van de oude schulden (o.a. het terugbetalen van een omvangrijk krediet aan het Bedrijfsfonds voor de Pers) naar de vorige eigenaar verwijst. Het Bedrijfsfonds verklaarde zich akkoord met deze regeling.

• Radioverslaggever DANIEL BUYLE heeft van de BRT-directie een berisping gekregen en werd tevens voor onbepaalde tijd met huiswerk belast op de binnendienst van de Reyerslaan. De berisping, die de tweede graad is in een serie van administratieve sancties, is het gevolg van een interview dat Buyle afnam van premier MARTENS de nacht waarin het regeerakkoord tussen christendemocraten en liberalen tot stand kwam. Daniël Buyle vroeg de eerste minister ondermeer waarom het akkoord in geen enkel punt de kwestie van de kernraketten behandelde, of hij aan het parlement een blanco-check voor de regering vroeg en of het sociaal-economisch hoofdstuk niet onvermijdelijk naar sociale afbraak moest leiden. De vermoeide premier — het vraaggesprek vond plaats in de morgenuren na het beëindigen van de ultieme onderhandelingen — had ook moeite met een vraag van Buyle waarin deze teruggreep naar het vroeger engagement van Martens voor de progressieve frontvorming. Het interview dat onverkort te beluisteren was op het radionieuws van 7 uur 's morgens, keerde een uur later in gekuiste versie terug.

Volgens administrateur-generaal Vandenburg heeft Buyle gezondigd tegen artikel 8 van de BRT-voorschriften inzake berichtgeving bij de omroep. Dit artikel waakt over de OBJECTIVITEIT, die elke journalist moet in acht nemen door geen eigen standpunten in te nemen noch de indruk te wekken andermans standpunten aan te kleven. De Bond van Radio- en TV-Journalisten en de ACOD-BRT hebben inmiddels protest aangetekend.

Van 2 tot 4 juni 1982 wordt aan de Universiteit te Münster (West-Duitsland) een congres gehouden over MASSAMEDIA EN VERKIEZINGEN in democratische landen.

Volgende thema's worden er behandeld telkens door een Duitse en een buitenlandse hoogleraar:

1. Massamedia en verkiezingen: oude en nieuwe researchperspectieven.
2. Effecten van media in verkiezingscampagnes.
3. Het beeld van de verkiezingscampagne in de massamedia.
4. Massamedia en de campagne-strategie van de politieke partijen.
5. Verkiezingscommunicatie en het politiek systeem.

Bijkomende papers, kaderend in deze thema's, worden aanvaard. Geïnteresseerden kunnen hiervoor contact opnemen met:

Winfried SCHULZ, Institut für Publizistik, Bispinghof 3/E, D-4400 Münster, tel. 251-834261

of met:

Klaus SCHOENBACH, Department of Communication, Cleveland State University, 1983 E. 24th Street, Cleveland, Ohio 44115, U.S.A., tel. 216-687.4630.

• Op 24, 25 en 26 maart 1982 organiseert de Stichting Onderzoek Massamedia ter gelegenheid van haar 10-jarig bestaan SOMMATIE 82 in De Koningshof te Veldhoven met als titel: De Communicatiekloof, onvermijdelijk verschijnsel of oplosbaar probleem?

Gerenommeerde wetenschappers en praktijkmensen uit Nederland en daarbuiten zullen inleidingen houden rond volgende vragen: Wat zijn de maatschappelijke consequenties van de communicatiekloof en zullen de technologische ontwikkelingen deze kloof nog vergroten? Welke zijn de oorzaken?

Wat is de relatie tussen boodschap en werkelijkheid, het verschil tussen bericht en gebeurtenis? Media en technologie, de kloof tussen techniek en maatschappij; Wat zijn de gevolgen van de communicatiekloof? Wat kunnen de media doen aan het vergroten of verkleinen van de kloof tussen bepaalde bevolkingsgroepen?

Deelname kost f 450,- (f 100,- voor een beperkt aantal "junior-onderzoekers"); logies en maaltijden f 250,-
Aanmelding bij: NIVEKON, Van Alkemadeplein 700, NL-2597 AW Den Haag.